

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

14

listopada 2019

czwartek

19:00

Wrocław, NFM, Sala Kameralna

Przeszłość i przyszłość

Łukasz Długosz – flet

Agata Kielar-Długosz – flet

Marek Toporowski – klawesyn

Program:

Dai Bo (*1988) *Cosmo-temporality* [10']

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Koncert włoski F-dur BWV 971 [12']

I. [Allegro]

II. Andante

III. Presto

Krzysztof Baculewski (*1950) *Frisium*

na dwa flety i klawesyn [11']

Georg Philipp Telemann (1681–1767)

Sonata triowa C-dur na dwa flety i b.c.

TWV 42: C1 ze zbioru *Der getreue*

Music-Meister [14']

I. Grave / Vivace

II. Andante

III. Xantippe

IV. Lucretia – Largo

V. Corinna

VI. Clelia

VII. Dido: Triste – Disperato

Grażyna Pstrokońska-Nawratil

(*1947) *Landmannalaugur* Sonata

na dwa flety i klawesyn [11']

Antonio Vivaldi (1678–1741) *Koncert*

g-moll na flet, obój i fagot RV 103

(wersja na dwa flety i klawesyn) [10']

I. Allegro

II. Largo

III. Allegro

Zamówienie utworu *Frisium* na dwa flety i klawesyn Krzysztofa Baculewskiego oraz utworu *Landmannalaugur* Sonata na dwa flety i klawesyn Grażyny Pstrokońskiej-Nawratil dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach programu „Zamówienia Kompozytorskie”, realizowanego przez Instytut Muzyki i Tańca.

instytut muzyki i tańca

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Projekt realizowany w ramach obchodów stulecia odzyskania niepodległości
oraz odbudowy polskiej państwowości

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Współczesność z barokiem w tle

Artur Bielecki

„Nigdy dotąd nie widziano i nie słyszano tak znakomitych kompozycji klawesynowych. I każdy, kto nauczył się dobrze kilku takich utworów, mógł z ich pomocą zrobić w świecie karierę” – tak pisał o solowych dziełach klawesynowych Johanna Sebastiana Bacha Johann Nikolaus Forkel, pierwszy biograf kompozytora. Z całą pewnością opinia ta zachowuje swoją aktualność w przypadku *Koncertu włoskiego F-dur BWV 971*. Inny znawca życia i twórczości mistrza, bardziej już nam współczesny Ernest Zavorský, tak skomentował kontekst tego utworu: „Drugą część zbioru *Klavierübung* wydał Bach w roku 1735. Zeszyt zawierał *Koncert włoski* (BWV 971) i *Uwerturę francuską h-moll* na klawesyn (BWV 831) – dwie próbki stylu dwóch ówczesnie w muzyce Europy prym wiodących narodowości”.

Tytuł, który brzmi dokładnie *Concerto nach italiänischen Gusto*, może słuchacza w pierwszej chwili zmylić: sugeruje utwór na instrument solo i orkiestrę, a tymczasem mamy do czynienia z solowym popisem klawesynisty. Sprzeczność jest tylko pozorna, ponieważ instrument solowy – klawesyn, którego dwa manuały Bach wykorzystuje – doskonale może oddać typowe dla koncertu dialogowanie różnych grup instrumentów. Do tego dochodzi jeszcze właściwa koncertowi trzyczęściowa forma. W rezultacie Bach stworzył błyskotliwy, wręcz wirtuozowski koncert, w którym części skrajne zachwycają bogactwem i brawurą, a środkowa część o charakterze śpiewnej arii wzrusza liryzmem i głębią. Dzieło od pokoleń jest ozdobą repertuaru klawesynistów i pianistów.

Słowo „koncert” jest również kluczowe w przypadku wielu kompozycji Antonia Vivaldiego, mistrza włoskiego baroku. W ogromie jego koncertów możemy zaobserwować liczne odmiany tej formy muzyki instrumentalnej. Nie są to tylko utwory na instrument solowy albo instrumenty solowe z orkiestrą (jak w przypadku słynnych *Czterech pór roku*). Odnajdziemy także przykłady gatunku, który określić należy jako *concerto da camera* (koncert kameralny). Do takiej właśnie odmiany zaliczyć trzeba *Koncert g-moll* na flet, obój i fagot RV 103, którego postuchamy w wersji na dwa flety i klawesyn. To pod względem budowy „modelowa” kompozycja Vivaldiego: koncert trzyczęściowy. Mimo tonacji g-moll dzieło jest pogodne, co słychać już w otwierającym całość radosnym *Allegro*. Powolne *Largo* skłania do refleksji, część finałowa zaś zachwyca błyskotliwością (warto w niej zwrócić uwagę na ciekawe, chromatyczne motywy).

Barokowy wybór utworów uzupełnia w dzisiejszym koncercie dzieło Georga Philippa Telemanna, przedstawiciela niemieckiego baroku, jednego z najbardziej pracowitych kompozytorów w historii. Należał on do pokolenia Vivaldiego i Bacha, choć ustępował im zdecydowanie pod względem skali talentu (ale nie pracowitości!). Pozostawił ogromną ilość utworów wokally-instrumentalnych i instrumentalnych. Z jego twórczości zabrzmi dzisiaj *Sonata triowa C-dur TWV 42: C1*, przeznaczona na dwa flety i basso continuo. Ta wieloczęściowa kompozycja pochodzi ze zbioru *Der getreue Music-Meister*, opublikowanego przez Telemanna pod koniec lat 20. XVIII w.

Muzyka barokowa w programie tego wieczoru będzie swoistym kontrapunktem do współczesnej twórczości kompozytorskiej. Zabrzmią dzieła nowe, choć nie oznacza to, że będziemy świadkami prawykonań. Autorem utworu otwierającego koncert jest Dai Bo, kompozytor i pianista pochodzący z Chin. Dai Bo jest osobą niewidomą, w wieku sześciu lat na skutek choroby stracił wzrok. W pekińskim Central Conservatory of Music uzyskał dyplom w zakresie kompozycji i fortepianu. Stopniowo jego twórczość zaczęła być znana i doceniana również poza granicami Chin. W 2012 r. jego utwór *Illusion Butterfly* został wykonany na festiwalu Warszawska Jesień przez Orkiestrę Muzyki Nowej pod dyrekcją Szymona Bywalca.

Kompozycja Dai Bo, napisana na dwa flety i klawesyn, jest zatytułowana *Cosmo-temporality*. W komentarzu do tego dzieła przeczytać można m.in.: „Utwór składa się z trzech segmentów i powstał z inspiracji wielowarstwową strukturą czasu, względnością czasu psychologicznego i konfliktem, jaki zachodzi pomiędzy czasem obiektywnym a subiektywnym. Jako materiał zostały wykorzystane dekonstruowane fragmenty ludowej muzyki z południowo-zachodnich Chin. Stylistycznie utwór łączy w sobie takie style jak surkonwencjonalizm, sonoryzm i mikrotonowość. Także powtarzanie tego samego materiału, które jednocześnie generuje zmiany w tym materiale, stanowi manifestację charakterystyki powtórzenia jako zmiany dokonującej się zgodnie z filozofią Deleuze’a”.

W programie koncertu znalazł się również nowy utwór Grażyny Pstrokońskiej-Nawratil, kompozytorki, której we Wrocławiu nie trzeba nikomu przedstawiać. Artystka jest związana z tym miastem i od lat cieszy się zastrzeżoną opinią jednej z najciekawszych postaci polskiej muzyki współczesnej. Oprócz komponowania zajmuje się również działalnością dydaktyczną. W jej bogatym i zróżnicowanym dorobku zwracają uwagę dzieła inspirowane malarstwem,

o czym świadczy choćby cykl wielkich form tworzony pod wspólnym tytułem *Freski*. Elementy malarskie i wizualne są także obecne w jej nowym utworze zatytułowanym *LandmannalaugarSonata*, napisanym na dwa flety i klawesyn amplifikowany. W złączonym komentarzu kompozytorki przeczytać możemy: „Kompozycja jest próbą uchwycenia poprzez dźwięki naturalnego, choć niewiarygodnego piękna kolorowych gór Islandii. Poszczególne barwy wyeksponowane będą zarówno poprzez użycie wypracowanych przeze mnie skal, jak i adekwatnej artykulacji. Kompozycja przeznaczona jest dla słuchaczy w każdym wieku, dla najmłodszych prezentowana może być z jednoczesną projekcją własnych zdjęć, oddających to niezwykle zjawisko natury. Sonata jest szczególnym zaproszeniem do sonorystycznej *krajoznawczej wycieczki*”.

Kolejnym kompozytorem współczesnym, którego najnowszą muzykę usłyszymy tego wieczoru, jest Krzysztof Baculewski. To twórca dobrze znany słuchaczom śledzącym polską muzykę współczesną. Nie tylko jako kompozytor, lecz także jako profesor i publicysta prowadzący zajęcia i wykłady gościnne na wielu uczelniach. Jest autorem książek o muzyce polskiej XX w., podejmował się także rekonstrukcji utworów Dobrzyńskiego, Sonnenfelda i Moniuszki. Ma bogaty dorobek kompozytorski, a jego utwory są wykonywane w Polsce i za granicą. Nowym dziełem Krzysztofa Baculewskiego jest *Frisium* na dwa flety i klawesyn. W komentarzu do tej kompozycji możemy przeczytać: „Utwór na 2 flety i klawesyn będzie miał formę jednoczęściową i stanowić będzie rodzaj etudy ukazującej ewolucję kompozytorskiego pomysłu. Będzie on rozgrywał się od początkowych szmerów po żywiotowe perpetuum mobile i wykorzystywać będzie zmienne techniki instrumentacyjne. Dzieło skomponowane na zespół o typowo barokowej proweniencji będzie wykorzystywało ten bogaty w kolorystyczne możliwości zespół do celów zupełnie nowoczesnej estetyki. To zderzenie tradycji z nowoczesnością będzie stanowić o odrębności dzieła”.

Łukasz Długosz

Absolwent Hochschule für Musik und Theater w Monachium, Conservatoire de Paris oraz w Yale University w New Haven. Jest laureatem międzynarodowych konkursów fletowych w Paryżu, Monachium, Odense i Viggiano. Występował w Carnegie Hall, Goldener Saal w Musikverein oraz Konzerthaus w Wiedniu, Konzerthaus w Berlinie, Carl-Orff-Saal (Gasteig) oraz Herkulesaal w Monachium. Grał pod batutą takich mistrzów jak Z. Mehta, J. Levine, M. Jansons, J. Maksymiuk czy J. Kaspszyk. Jego kon-

Agata Kielar-Długosz, Łukasz Długosz, fot. Dorota Bodnar

certy były transmitowane przez BBC Radio 3, NDR, SWR, BR4, Deutschlandfunk Kultur, Program 2 Polskiego Radia, Radio France i RMF Classic. Dokonał 96 prawykonań kompozycji polskich i zagranicznych twórców, takich jak m.in. K. Saariaho, K. Penderecki, P. Mykietyn i G. Pstrokońska-Nawratil. Zarząd Główny SPAM przyznał artyście statuetkę Orfeusz 2016. Jest profesorem w Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki w Gdańsku. Za swoją działalność został odznaczony Brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

Agata Kielar-Długosz

Jest absolwentką Hochschule für Musik und Theater w Monachium oraz Yale University w New Haven; ukończyła także studia podyplomowe w Hochschule für Musik Franz Liszt w Weimarze. Jest laureatką międzynarodowych konkursów fletowych w Uelzen, Padwie, Ovadzie, Timișoarze oraz Viggiano. Przez wiele lat była stypendystką fundacji Yehudi Menuhina Live Music Now. Nagrała 5 albumów płytowych. Jej najnowszy krążek, *For you, Anne-Lill* (Dux, 2018), został uznany przez krytyków za jedną z najciekawszych płyt z muzyką kameralną ostatnich miesięcy. W 2017 r. artystka otrzymała nominację do International Classical Music Award w kategorii „Koncert solowy” za płytę *Flute Reflections*. Na jej zamówienie powstało 53 kompozycji. Wielokrotnie wykonywała utwory zadedykowane jej przez polskich

i zagranicznych kompozytorów, takich jak P. Mykietyn, G. Pstrokońska-Nawratil czy P. Moss. Dokonała szeregu nagrań archiwalnych, radiowych oraz telewizyjnych. Prowadzi liczne kursy mistrzowskie. W 2019 r. uzyskała stopień doktora habilitowanego sztuk muzycznych. Prowadzi klasę fletu w Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki w Gdańsku.

Marek Toporowski

Klawesynista, organista, pianista grający na dawnych fortepianach, a także kameralista i dyrygent – jest niewątpliwie jednym z najbardziej rozpoznawalnych wykonawców nurtu historycznego w Polsce. Koncertuje w Polsce i za granicą, dokonał kilkudziesięciu nagrań płytowych. Wielokrotnie otrzymał nagrodę Fryderyk. Jest laureatem I nagrody w I Ogólnopolskim Konkursie Klawesynowym im. W. Landowskiej w Krakowie (1985). W 1991 r. założył specjalizujący się w historycznym wykonawstwie zespół Concerto Polacco. Wiele utworów muzyki staropolskiej zostało po raz pierwszy wykonanych bądź nagranych pod jego batutą. Studiował w Warszawie, Strasburgu (ukończył studia w zakresie organów i klawesynu z najwyższą oceną), Saarbrücken (studia w klasie organów zakończone koncertem dyplomowym) i Amsterdamie. Jeśli chodzi o działalność dydaktyczną, przez wiele lat (od 1991 r.) jest związany z Akademią Muzyczną im. K. Szymanowskiego w Katowicach. W uczelni

tej stworzył klasę klawesynu, następnie orkiestrę barokową oraz Katedrę Klawesynu i Historycznych Praktyk Wykonawczych. Od 2016 r. jest związany również z Akademią Muzyczną w Krakowie.

Marek Toporowski, fot. archiwum artysty

Organizator:

NFM – Instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

